

EEN UITGAVE VAN
KUNSTFACTOR

NR 2 - JUNI 2009

Vaktijdschrift over actieve kunstbeoefening

KUNSTFACTOR

Amateurkunst
overschrijdt grenzen

Goed waarnemen is stap 1.

Opgewonden staat Groep 1/2a van de Familieschool in Heerhugowaard voor een dozijn schapen en pasgeboren lammetjes. Beeldend kunstenaar Floor Max maakt in de stal foto's van kleuters die lammetjes vasthouden, aaien en hen plus de 'mamaschapen' tekenen. 'Goed kijken hoor', vertelt ze kinderen. Maar dat is niet echt nodig; de kleuters wilden zelf graag iets doen met de lammetjes van iemands opa. Geen gewone 'werkjes' op hun wekelijkse atelierdag: de kinderen werken dan aan hun eigen initiatieven, met uiteenlopende, basale materialen. Materialen die tot de verbeelding spreken en uitnodigen tot onderzoek. 'Groeien' is nu het sleutelwoord bij al hun activiteiten.

Bij het project *Toeval Gezocht* van de gelijknamige stichting, dat momenteel op vier Nederlandse scholen loopt, wordt niet van bovenaf opgelegd wat de leerlingen moeten doen of leren op creatief gebied. Kunstenaars staan de kinderen in de leeftijd van vier tot zes iedere week één dag bij in hun zoektocht; de kinderen bedenken zelf waar zij mee komen. De achterliggende gedachte: voor de onderzoekende kindergeest lopen kunst en wetenschap door elkaar, en door zelf kunst te maken, verbetert de concen-

Kunst maken volgens de Reggio Emilia-benadering is voor kinderen pure hersentraining en nog leuk ook. Daarom gaat het project *Toeval Gezocht* door. Crisis of geen crisis.

door Lonneke Groen

tratie en ontstaan er nieuwe denkprocessen. Pure hersentraining, die nog leuk is ook. En het werkt, in ieder geval tot de zandhoop buiten de staldeur lonkt en iedereen zijn schapentekening in Max' handen drukt en de berg op rent.

Bij de Familieschool en drie scholen in Rotterdam lopen in totaal zes beeldende-kunstprojecten, één gecombineerd literatuur- en beeldende-kunstproject en één muziekproject. Bij alle activiteiten is goed waarnemen stap 1. Vandaag volgt daarop een tekening en een bespreking, het vastleggen van het proces op tape en met foto's. Allemaal in het kader van observatie, reflectie en documentatie, de kernwoorden van het Reggio Emilia-gedachtegoed waar *Toeval Gezocht* mee werkt.

Avontuur

Over Reggio Emilia bestaat geen boekje waarin staat hoe het allemaal moet.

Annemieke Huisingh, zelfstandig adviseur cultuureducatie en initiatiefneemster van *Toeval Gezocht*, wil daarom ook niet over een methode spreken. 'Zelf gebruik ik liever het woord benadering. Iedere dag zijn nieuwe ontwikkelingen mogelijk.'

Het project is door de gelijknamige stichting omschreven als één groot avontuur. Dat geldt ook hen die de kinderen begeleiden. Toen Max afreisde naar Reggio Emilia om zich verder te verdiepen in deze benadering, mocht ze daar geen foto's maken. Max: 'Heel begrijpelijk, want wat de Italianen doen is ter inspiratie; niet snel is iets "fout".'

Midden jaren negentig ging Huisingh als secretaris van de commissie Kwaliteit Kinderopvang in het buitenland op zoek naar pedagogiek voor kinderopvang. In het Italiaanse stadje Reggio Emilia stuitte ze toen op het gelijknamige gedachtegoed, waarbij het kind

als initiatiefnemer wordt gezien. Ze besloot samen met haar collega Margot Meeuwig de benadering ook naar Nederland te halen en initieerde een succesvolle expositie in het Stedelijk Museum in 1998: *De kinderen van Reggio Emilia*.

'Ik geloof in een integraal onderwijsconcept voor kinderen vanuit de kunst- en wetenschapshoek. Kunstinitiatieven in het onderwijs waren er al wel, maar fragmentarisch en niet fundamenteel. In 2005 was het tijd om iets 'heel stevigs' met het onderwerp te doen,' vertelt Huisingh.

Ze creëerde een samenwerking met het Stedelijk Museum, Amsterdam, Kunst en Cultuur Noord-Holland en Steunpunten Kunsteducatie Noord-Holland. 'We wilden een driehoek tot stand brengen tussen jonge kinderen, kunstenaars en een kunstinstelling. Daarvoor benaderden we vijftien scholen, waaronder de Familieschool, en selecteerden naast Floor Max nog veertien kunstenaars, die de projecten zouden begeleiden. Het was duidelijk dat we de benadering het beste direct goed zichtbaar konden maken, om

echt conclusies te kunnen trekken.'

Dit eerste proefproject, dat in 2007 liep, was een succes. Max, naast kunstenaar-vormgever ook opgeleid als pedagoog, vond het een 'fantastisch' initiatief. 'Kinderen hebben een natuurlijke behoefte aan vormgeving; ze voelen zich wanneer ze werken met Toeval Gezocht blij en gewaardeerd.' Ook de adviescommissie Critical Friends, voor verbetering van cultuur-educatie in het primair onderwijs, was enthousiast.

Rookproject

Begin dit jaar verschenen de resultaten in het rijk geïllustreerde boek *Toeval Gezocht*, uitgegeven door Lemniscaat. Ook het verslag van het eerste project dat Max begeleidde op de Familieschool staat erin, te midden van de vulkanen die leerlingen bouwden voor een rookproject, en enthousiaste reacties van de ouders op het project. In het boek schetst Huisingh de parallellen tussen kinderen, kunstenaars en wetenschappers, die allen door onverwachte gebeurtenissen nieuwe keuzes maken, nieuwe objecten in nieuwe verhalen opnemen. Het Stedelijk Museum stelde het werk van de kinderen ten toon in een zaal tegenover de expositie van beeldend kunstenaarsduo Heringa/Van Kalsbeek, op wiens kunstenaarsstrategieën het

project was gebaseerd, zoals ook in *Toeval Gezocht* staat beschreven.

Het boek eindigt even ambitieus als het hele project is aangepakt. In het nawoord staat onder het kopje 'Nieuwe start' het VSBfonds als financier van de huidige projecten. Het fonds nodigde *Toeval Gezocht* uit. 'We zouden verdeeld over drie jaar enkele miljoenen euro's krijgen, vanwege de samenhang tussen praktijk, wetenschappelijk onderzoek en verspreiding, maar door de kredietcrisis heeft het fonds alle meerjarige projecten moeten afzeggen.' Wetenschappelijk onderzoek door de Vrije Universiteit naar de effecten van *Toeval Gezocht* kwam te vervallen. Toch is ze niet somber over de toekomst van *Toeval Gezocht*. 'We hebben voor dit jaar nog vier ton gekregen, plus een bijdrage van de provincie Noord-Holland. We

.....

**'We zouden enkele
miljoenen krijgen van
het VSBfonds'**

